

Spis rzeczy tomu pierwszego.

Przedmowa IX—XI.

Pierwsza księga.

Pogląd na stan rzeczy przed reformacją 1—98.

Rozdział I. Upadek pogaństwa. — Chrześcijaństwo. — Dwie główne zasady. — O powstaniu papieństwa. — Pierwsze nadużycia. — Wpływ Rzymu. — Współdziałanie biskupów i stronnictw. — Zewnętrzna jedność kościoła. — Pierwszeństwo Piotra. — Patriarchaty. — Współdziałanie książąt. — Wpływ barbarzyńców. — Rzym szuka pomocy Franków. — Świecka władza papieża. — Pippin i Karol Wielki. — Dekretały. — Nierząd w Rzymie. — Cesarz lennym panem papieża. — Hildebrand. — Celibat. — Walka z cesarstwem. — Niezawisłość papieża. — Następcy Hildebranda. — Wojny krzyżowe. — Kościół 1—16.

Rozdział II. O skażeniu nauki. — O łasce. — Martwa wiara. — O uczynkach. — Dualizm. — Pelagianizm. — Zbawienie od duchowieństwa zawisłe. — Pokuty, biczowania. — Odpusty. — Uczynki przechodzące miarę potrzeby. — Czyścić. — Taksy. — Jubileusz. — Papieństwo i chrześcijaństwo 16—23.

Rozdział III. Religia. — Relikwie. — Wielkanocne śmiechy. — Zepsucie obyczajów. — Rozpusta duchownych, biskupów i papieży. — Borgia. — Nauki. — Ciemnota. — Ciceronianie 24—31.

Rozdział IV. Nieskazitelną istotą chrześcijaństwa. — Dwie boskie zasady. — Pozorna potęga Rzymu. — Ukryty opór. — Upadek. — Potrójne przeciwieństwo królów i narodów. — Zawikłania kościoła. — We Włoszech poznano się na papieństwie. — Odkrycia królów i narodów. — Fryderyk Mądry. — Jego umiarkowanie i oczekiwania 32—38.

Rozdział V. Narody. — Cesarstwo Rzeszy niemieckiej. — Przygotowania Opatrzności. — Pokój. — Skutek reformacji. — Trzeci stan. — Charakter narodowy. — Jarzmo papieżkie. — Położenie państwa. — Opór przeciwko Rzymowi. — Mieszczaństwo. — Szwajcarya. — Mestwo, wolność. — Mniejsze kantony. — Włochy. — Przeszkody reformacji. — Hiszpania. — Przeszkody. — Portugalia. — Francya. — Przygotowania. — Zawiedzione nadzieje. — Niderlandy. — Anglia. — Szkocya. — Ziemie północne, kraje zagraniczne. — Polska. — Czechy. — Węgry 38—50.

Rozdział VI. Teologia rzymska. — Teologia scholastyczna. — Zabytki życia. — Usprawiedliwienie z wiary. — Świadkowie za prawdą. — Klaudyusz. — Mistycy. — Waldeńczycy, Waldo. — Wilek, Hus. — Przepowiednia. — Protestantyzm przed reformacją. —

Arnoldi, Utenheim, Marcin. — Nowi świadkowie; Tomasz Conecte, Andrzej, Institoris, Savonarola. — Usprawiedliwienie z wiary. — Jan Vitraire. — Laillier, Wesalia, Goch. — Wessel. — Protestantyzm przed reformacją; Czescy bracia. — Proroctwo Prolesa; Milten w Eisenach 50—63.

Rozdział VII. Trzecia praca przygotowawcza. — Nauki. Rozbudzenie umiejętności. — Pamiątki czasów starożytnych we Włoszech. — Sposób myślenia Dantego. — Walla. — Nedowiarstwo we Włoszech. — Filozofia Platona. — Początki nauk w Niemczech. — Kształcąca się młodzież. — Sztuka drukarska. — Charakter nauk w Niemczech. — Uczeni i scholastycy. — Nowy świat. — Reuchlin. — Reuchlin we Włoszech. — Jego prace; jego wpływ w Niemczech. — Mistyka. — Walka z Dominikanami. 64—76.

Rozdział VIII. Erazmus. — Kanonik kapitulny. — W Paryżu. — Jego zdolności. — Imię i wpływ. — Popularna zaczepka. — Głupstwo. — Święci. — Głupstwo i papież. — Zaczepka dokonana bronią umiejętności. — Zasada. — Grecki Nowy testament. — Jego wyznanie wiary. — Jego prace. — Jego błędy. — Dwa stronnictwa. — Reforma w drodze pokoju; jej możebność. — Kościół bez reformy. — Erazma lękliwość i brak stanowczości. — Jak bardzo stracił w oczach wszystkich ludzi 77—89.

Rozdział IX. Szlachta. — Różne powody. — Hutten. — Listy obskurantów; ich skutki; zdanie Lutra. — Hutten w Brukseli. — Jego listy. — Sickingen. — Wojna i śmierć. — Kronberg. — Jan Sachs. — Powszechne wrzenie 89—98.

Druga księga.

Wiek dziecinny, nawrócenie i pierwsze prace Lutra.
1483—1507.

Rozdział I. Rodzice Lutra. — Jego narodzenie. — Ubóstwo. — Dom rodzicielski. — Karność. — Pierwsze znajomości. — Szkoła w Magdeburgu. — Nędza. — Eisenach. — Sunamitka. — Dom rodziny Cotta. — Sztuki piękne. — Pamiątki onych czasów. — Jego nauki. — Treboniusz 99—108.

Rozdział II. Wszechnica. — Scholastycy i klasycy. — Pobożność Lutra. — Odkrycie biblij. — Choroba. — Magister. — Niepokój sumienia. — Rozłączenie się. — Wejście do klasztoru 108—115.

Rozdział III. Niezadowolenie ojca. — Jego przebaczenie. — Niewolnicze prace. — Komórka klasztorna i wór. — Męstwo. — Augustyn. — D'Ailly, Occam, Gerson. — Biblia. — Hebrajskie i greckie studia (Hory) Modlitwy. — Ćwiczenia ascetyczne. — Trwoga. — Msza. — Prózne uczynki. — Zemdleńie 116—124.

Rozdział IV. Pobożni mężowie w klasztorach. — Staupitz. — Jego pobożność. — Odwiedziny. — Rozmowy. — Łaska Chrystusowa. — Skrucha. — Potęga grzechu. — Słodkość skruchy. — Przeznaczenie z łaski. — Opatrzność. — Biblia. — Stary zakonnik. — Odpuszczenie grzechów. — Wyświęcenie. — Obiad. — Dzień Bożego ciała. — Powołanie do Wittenbergi 124—135.

- Rozdział V.** Wszechnica wittenberska. — Piérwsza nauka. — Wykłady biblijne. — Zwrócenie uwagi. — Kazania w Wittenberdze. — Stara kaplica. — Wrażenie 135—139.
- Rozdział VI.** Podróż do Rzymu. — Klasztor nad brzegiem rzeki Po. — Choroba Lutra w Bolonii. — Wspomnienia Rzymu. — Zabobonne nabożeństwo. — Rozpusta kleru. — Pogadanki. — Niewłaściwości w Rzymie. — Studya biblijne. Wpływ ich na wiarę. — Wpływ na reformacyę. — Brama do raju. — Wyznanie 140—149.
- Rozdział VII.** Powrót. — Godność Doktora. — Karlstadt. — Przysięga Lutra. — Zasada reformy. — Odwaga Lutra. — Piérwsze reformatorskie poglądy. — Scholastycy. — Spalatin. — Sprawa Reuchlina 149—156.
- Rozdział VIII.** Wiara. — Popularne mowy. — Nauka akademiczna. — Czystość obyczajów Lutra. — Niemiecka teologia; mistycyzm. — Mnich Spenlein. — Usprawiedliwienie z wiary. — Słowo Lutra o Erasmie. — Wiara i uczynki. — Erasmus. — Potrzeba uczynków. — Pełnienie tych zasad 157—166.
- Rozdział IX.** Piérwsze zdania. — Stary człowiek i łaska Boża. — Zwiedzanie klasztorów. — Drezno. — Erfurt. — Przeor Tornator. — Pokój i krzyż. — Skutki jego podróży. — Prace. — Dżuma. 166—170.
- Rozdział X.** Stanowisko wobec księcia elektora. — Rada udzielona kapłanowi. — Książę Jerzy. — Luter na dworze. — Obiad na dworze. — Wieczorek u Emsera 170—175.
- Rozdział XI.** Swoboda i niewola. — Zdania. — Natura człowieka. — Prośba w Erfurcie. — Eck. — Urban Regiusz. — Skromność Lutra 176—183.

Trzecia księga.

Odpusty i tezy. Od roku 1517 aż do maja 1518.

- Rozdział I.** Procesya. — Tecel. — Jego mowa. — Spowiedź. — Cztery obietnice. — Sprzedaż. — Publiczna pokuta. — Karta odpustowa. — Wyjątki. — Rozrywki i rozpusty . . . 184—193.
- Rozdział II.** Spowiednik ksiądz Franciszkanin. — Dusza na cmentarzu. — Szewc z miasta Hagenau. — Studenci. — Mykoniusz. — Pogadanka z Teclem. — Dowcipny pomysł pewnego szlachcica. — Mowy rozsądnych i ludu. — Górnik w miasteczku Schneeberg . 194—200.
- Rozdział III.** Leon X. — Potrzeby papieża. — Albrecht moguncki. — Najem sprzedawania odpustów. — Franciszkanie i Dominikanie 200—204.
- Rozdział IV.** Wystąpienie Tecla. — Spowiedź. — Gniew Tecla. — Luter nie ma planu. — Zazdrość między zakonami. — Mowa Lutra. — Sen księcia elektora 204—211.
- Rozdział V.** Dzień Wszystkich Świętych. — Tezy. — Potęga ich. — Umiarkowanie. — Opatrzność. — List do Albrechta. — Obojętność biskupów. — Rozpowszechnienie tez 211—222.

- Rozdział VI.** Reuchlin. — Erazmus. — Fleck. — Bibra. — Cesarz. — Papież — Mykoniusz. — Mnisi. — Obawy. — Adelman. — Sędziwy kapłan. — Biskup. — Książę elektor. — Mieszczaństwo erfurckie. — Odpowiedź Lutra. — Zamęt. — Pobudki Lutra. 223—232.
- Rozdział VII.** Zaczepki Tecla. — Odpowiedź Lutra. — Dobre uczynki. — Luter i Spalatin. — Badanie Pisma. — Scheurl i Luter. — Pewne obawy co do tezy. — Luter i naród jego. — Nowa suknia. 232—239.
- Rozdział VIII.** Dysputa we Frankfurcie. — Tezy Tecla. — Odgrazania. — Opór Knipstrowa. — Tezy Lutra spalono. — Zokonnicy. — Wewnętrzny spokój Lutra. — Tezy Tecla spalono. — Zmartwienie Lutra. — Odwiedziny biskupa 239—247.
- Rozdział IX.** Priorio. — Sposób Rzymu. — Rozmowa. — Sposób reformacyi. — Odpowiedź dana Prioremu. — Słowo, papież i kościół. — Hochstraten. — Zakonnicy. — Odpowiedź Lutra. — Eck. — Szkoła. — Obeliski. — Przekonanie Lutra. — Asteryski. — Zerwanie 248—257.
- Rozdział X.** Pisma dla ludu. — Ojciec nasz. — Przyjdź królestwo Twoje. — Bądź wola Twoja. — Chleb nasz. — Kazanie o pokucie. — Odpuszczenie pochodzi od Chrystusa 258—263.
- Rozdział XI.** Obawy przyjaciół. — Podróż do Heidelbergu. — Bibra. — Zamek księcia elektora. — Zerwanie. — Paradoksa. — Dysputa. — Słuchacze. — Bucer. — Brenz. — Schnepf. — Pogadanki z Lutrem. — Prace tych młodych doktorów. — Jako oddziaływali na Lutra. — Stary profesor. — Prawdziwa światłość. — Przybycie 264—273.

Czwarta księga.

Luter przed legatem. Od maja aż do grudnia roku 1518.

- Rozdział I.** Rezolucye. — Pokuta. — Papież Leon X. — List Lutra do biskupa jego. — Luter pisze do papieża. — List Lutra do jeneralnego wikarego. — List Roverego do księcia elektora. — Jego mowa o kłatwie. — Wpływ i siła Lutra 274—284.
- Rozdział II.** Sejm w Augsburgu. — Cesarz pisze do papieża. — List elektora do Roverego. — Pozwanie Lutra do Rzymu. — Wewnętrzny pokój Lutra. — Pośrednictwo wszechnicy. — Brewe papieżkie. — Oburzenie Lutra. — List papieża do elektora 284—291.
- Rozdział III.** Rusznikarz Schwarzerd. — Jego żona. — Filip. — Jego zdolności. — Jego nauki. — Biblia. — Powołanie do Wittenbergi. — Odjazd i podróż Melanchitona. — Lipsk. — Zawiedzione nadzieje. — Radość Lutra. — Porównanie. — Odrodzenie sposobu nauki. — Nauka języka greckiego 292—299.
- Rozdział IV.** Sposób myślenia Lutra i Staupitza. — Pozwanie. — Obawy i odwaga. — Książę elektor u legata. — Odjazd do Augsburga. — W mieście Wejmar. — W mieście Nürnberg. — Przybycie do Augsburga 299—305.

Rozdział V. De Vio. — Jego charakter. — Serra Longa. — Przedwstępne rozmowy. — Odwiedziny radców. — Powrót od Serra Longi. — Przeor. — Przezorność Lutra. — Luter i Serra Longa. — List żelazny. — List Lutra do Melanchtona . . . 305—313.

Rozdział VI. Piérwsze stawienie się. — Piérwsze słowa. — Warunki Rzymu. — Wnioski odwołania. — Odpowiedź Lutra. — Luter odchodzi. — Obopólne wrażenie. — Nadejście Staupitza. — Uwiadomienie legata . . . 313—320.

Rozdział VII. Druga rozprawa. — Tłumaczenie Lutra. — Odpowiedź legata. — Jego wymowa. — Żądanie Lutra. — Obawa Lutra. 321—325.

Rozdział VIII. Trzecie spotkanie. — Skarb odpustów. — Wiara. — Pokorna prośba. — Odpowiedź legata. — Odpowiedź Lutra. — Gniew legata. — Luter się oddalił. — Piérwszy krok rozerwania 325—330.

Rozdział IX. De Vio i Staupitz. — Staupitz i Luter. — List Lutra do Spalatina. — List Lutra do Karlstadta. — Wieczera Pańska. — Link i de Vio. — Odjazd Staupitza i Linka. — List Lutra do Kajetana. — Milczenie kardynała. — Pożegnanie się Lutra. — Jego odjazd. — Appellacya do papieża . . . 330—340.

Rozdział X. Ucieczka Lutra. — Podziwienie. — Życzenie Lutra. — List legata do elektora. — List elektora do legata. — Świetny rozwój wszechnicy . . . 340—346.

Rozdział XI. Plany podróży. — Pożegnanie się z kościołem. — Krytyczna chwila. — Uwolnienie. — Odwaga Lutra. — Niezadowolenie Rzymu. — Appellacya założona do soboru . . . 347—352.